

zölcsi nevelést. A szalézianusok nevelésében jelentős helye van. — A folyóirat részletesen ismerteti Mohay Ádámnak „A honvédelmi ismeretek tanítása” c. könyvét, megemlítve, hogy „a szerző a cél tudatában sorra veszi a tantervi anyagot és gyakorlati útmutatásokat ad annak elvégzésére.” Megjelent a székesfehérvári tanker. főigazgató kiadásában. — A hírekben ismerteti a folyóirat a kultuszminisztérium új ügy- és személyzeti beosztását. Megemlíti a folyóirat, hogy a beosztott tanárok és igazgatók számát tekintve „legmóskább elbánásban a tamítóképző-int. és polg. isk. tanárok részesültek.”

A Nevelésügyi Szemle. 5-6. számában *Kemény Gábor* a sokszor felmerülő mai problémáról ír „*Jegyzetek a tanárkérdéshez*” címen. Rossz, hátrányos anyagiakkal való ellátás és szellemi válság az okok.

Éber Rezső ny. tanítóképzőintézeti igazgató cikkét, amely a polgári iskolákat érdeklí legjobban, behatóbban látjuk szükségesnek ismertetni. A cikk címe: „*Kell-e mindenütt a népiskola felső tagozata?*” Megállapítja, hogy a népiskola 8 osztályra való kibővítése idő- és célszerű volt már, hiszen szomszédos államokban is megvolt már, sőt hazánkban is mintegy ötszáz VII—VIII. osztály működött a törvény rendelkezése előtt. Mégis véleménye szerint „nyomós okokból ki kellene mondani, hogy általában csak olyan helyeken létesüljön a népiskola felső tagozata, vagyis V—VIII. osztálya, ahol gimnázium, vagy polgári iskola nincsen.” Kerülni kell ugyanis, hogy hazánkban még egy község körén belül is a serdülés előtti korban már iskolázási különbség legyen, ami szélső esetben 6—7 felé választja el falakkal az egykorú gyermekeket. A gimnáziumot végző gyermek útválasztéka nagy, a polgáristáié már kisebb, de igen kevés a VIII. elemi osztályt végzetté, holott képességeik lehetnek azonos értékűek. Ugyanilyen okból szűnt meg a régi Felső Népiskola. Az iparosok, kereskedők azt mondják, hogy könnyebben boldogulnak a polgárit, mint a nyolc elemi osztályt végzetekkel. Az Iparosnevelés 1942. májusi számában olvashatjuk a panaszt, hogy a tanonciskolákban a VIII. osztályos népiskolások nem tudnak együtt haladni a polgárit végzettekkel. Amíg a népiskola csak 12 éves korig volt kötelező, sok gyermeknél előnyt jelentett kenyérkereset szempontjából a 2 év nyereség. „De mihelyt mindenki — a 4 elemi után 4 évig tanul még, akár elemibe, akár polgáriba, akár gimnáziumban íratják — nem érdemes a népiskola felső tagozatának látogatása, ha csak mód van arra, hogy valaki polgári iskolába járhasson.” Igazságtalan és méltánytalan, hogy az iskoláztatás egyenlő időtartam mellett különböző értéket szolgáltat. A népiskola felső tagozata bizonyára végez olyan értékes munkát a maga körében, mint a középfokú iskolák, de más az, ha egy ember tanít egy osztályban mindent, vagy egy osztályban 5—6 szakjaikban jobban elmélyedő tanítók. De hasonló a helyzet a felszerelésben is. Ha lehetségesnek is tartjuk az elemi iskolák hasonló felszerelését, ennek a polgáriban és gimnáziumban már multja van, amit utólrni anyagi nehézségek miatt kilátástalan. Az elemi iskolásnak magyar és számtankönyvön kívül még egyetlen könyve lehet, amely azután sok tantárgy anyagát tömöríti kevés lapra. Láthatjuk, hogy a szülők nagyobb áldozatra is hajlandók (nagyobb befizetési díj, tandíj, könyvek és egyéb felszerelés, állandó utazási költség is), csak hogy gyermeküknek a polgári, vagy gimnázium négy osztályának bizonyítványát biztosíthassák. Ezt a törekvést a tandíjkedvezmények és egyéb

szociális támogatás segítik. — Gimnáziumban, polgáriban évente sok iskolai koron túl levő magánvizsgázik, amíg az elemi V—VIII. osztályában ilyen nem akad. Ezt az értékelést mutatja a felgyógyult honvédek és rokkantak számos polgári iskolai tanfolyama is. Ez a tendencia megmarad, bár a felsőbb hatóságok némely esetben már most is, a jövőben esetleg más területeken is, egyenlőnek veszik a két különböző végzettséget. Szerző arra a véleményre jut, hogy ahol nincsen polgári iskola, de a népiskola elegendő tanítvány-szám mellett osztottan működik, ez már maga elegendő indoka polgári iskola felállításának. Ez szerinte a tehetségmentésnek is tágabb módja volna. Anyagi áldozatra pedig egyaránt szükség van, akár új népiskolai, akár újabb polgári iskolai osztályok felállításáról van szó. *Aldobolyi Nagy Miklós* élvezetes stílusban festi meg egy iskola életét, körülményeit „*Képek egy erdélyi iskolából*“ címen. Az iskolának alsó négy osztálya gimnázium, a felső tagozat kereskedelmi középiskola. Tanítványai erdélyi és az Alföldről odahelyezett szülők gyermekei. A hivatalos vezetés a helyi hatásokat alig engedi érvényesülni.

Orbán János „*A magyar diák nyara*“ címen ismerteti, hogy a székesfehérvári kereskedelmi középiskola tanulói miként töltötték a nyarat 1942-ben. 65% fizikai, vagy szellemi munkát végzett. Az időleges foglalkozásban szerepel irodai munka, tanítás, közműves-napszámosság, pincér, kubikos, cséplőgépező, malommunkás stb. Cél volt; amit a súlyosodó megélhetés tesz érthetővé: pénzkeresés. Érdekes a két társadalmi osztály találkozása a fizikai munkában és azon kívül. — *Gergely Gergely* két kisebb írással szerepel. Az „*Érték-e a népiesség?*“ címűben ’őv az álnépiességtől, a valódi népiesség azonban nagy érték, amelyet szemléletünkbe kell iktatni. „*A magyar irodalom tanításának válságához*“ címűben rámutat arra, hogy a magyar irodalom semmi más tantárgyhoz nem hasonlítható és célunk legyen az is tanításában, hogy az olvasás élvezetére képessé tegyük tanítványainkat. — A könyvismertető meleg szavakkal méltatja *Sztrókay Erzsébetnek* „*Tanári szemmel, tanári szívvel*“ című könyvét, amelyből „rajongó pedagógiai szeretet sugárzik.“

Az Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlöny 11. számában (1943. július) *Dr. Alszeghy Zsolt*nak minden magyar-tanárt érdeklő előadását olvashatjuk „Magyar irodalmi oktatás a gimnázium IV—V—VI. osztályában“ cím alatt. A polgári iskolák készülő új tanterve teszi kötelességünkké, hogy gondolatait, megállapításait figyelemmel kísérjük.“ A gimnáziumi új tanterv a IV—VI. osztályban is az olvasmányt tette az irodalmi oktatás valószínű középontjává.“ Már régebben Négyessy László úgy találta, hogy legfontosabb az olvasmányok tárgyalása, s ennek csak alárendelt mellékjárója a stilisztikai, poétikai és retorikai tanulságok levonása. Sajnos, legutóbbi időkig is ezek a formális tanulságok voltak a magyar irodalmi tanítás sarokkövei. Ez ölte meg pl. a Toldi szépségeit is. Az elméleti tételek öncélúsága ugyan maradványa a régi fajtájú humanista iskolának, de nem jellemzője a humanizmusnak. Az új tanterv az élettelen formális szempontokat óhajtotta az őket megillető helyre visszazorítani. (Talán így is mondhatnánk: nem voltak előbb a szabályok és azután következett a mű megteremtése, hanem éppen fordítva.) „Az irodalmi olvasmány, az irodalmi mű kell tehát, hogy életre keljen tanításunkban. Ez a mag.“ „Az új tanterv tehát úgy gondolta, hogy mindaz, ami a költői mű stílus- és műfaji